

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
İLE
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
GÜMRÜKLER GENEL İDARESİ
ARASINDA
TÜRK KİRAZLARININ ÇİN'E İHRAÇ EDİLMESİNE YÖNELİK
BİTKİ SAĞLIĞI GEREKLİLİKLERİ PROTOKOLÜ

Türk kirazlarının Çin'e güvenli bir şekilde ihraç edilmesi amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı (bundan sonra "TOB" olarak anılacaktır) ve Çin Halk Cumhuriyeti Gümrükler Genel İdaresi (bundan sonra "GACC" olarak anılacaktır) zararlı risk analizine (ZRA) dayanarak dostane görüşmeler sonucunda aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

MADDE 1

Genel Şartlar

Çin'e ihraç edilecek Türk kirazları (*Prunus avium* L.) Çin ve Türkiye'deki ilgili bitki sağlığı Kanun ve Yönetmeliklerine uygun ve Çin'de karantina konusu zararlılardan ari olacaktır.(Bakınız Ek-1).

Akdeniz ve Ege bölgesinin kıyı kesimleri hariç, Akdeniz Meyve Sineğinden ari alanlarda yetiştirilen kirazlar için zararlıdan ari alanlar (ZAA'lar) ISPM 26 uluslararası bitki sağlığı önlemleri standardını karşılayacak ve her iki tarafın uzmanları tarafından kabul edilmiş olacaktır. Her iki tarafın uzmanları tarafından kabul edilmeden önce, kirazlar Akdeniz Meyve Sineği bulaşmış alanlarda yetiştirilen kirazlarla aynı işleme tabi tutulacaklardır. Akdeniz Meyve Sineği bulaşmış alanlarda yetiştirilen kirazlara soğuk uygulama veya fumigasyon işlemi uygulanmalıdır.

MADDE 2

Bahçelerin ve Paketleme Tesislerinin Kaydı

Çin'e ihraç edilecek kirazların yetiştirildiği bahçeler, paketleme tesisleri, soğuk uygulama ve fumigasyon uygulama firmaları TOB tarafından kayıt altına alınmış ve hem GACC hem de TOB tarafından onaylanmış olacaktır. Kayıt bilgilerinin, ihraç mallarının Protokolün ilgili

düzenlemelerine uymadığında kaynağı tam olarak takip etmek amacıyla isim, adres ve kimlik kodu içermesi gerekmektedir. İhracat sezonu öncesinde, TOB GACC'a Çin'e ihraç edilecek kirazların yetiştirildiği bahçelerin, paketlenme tesislerinin, soğuk uygulama ve fumigasyon tesislerinin listesini verecektir.

MADDE 3

Bahçe Yönetimi, Zararlı Takibi ve Uygulama

TOB'un resmi ya da yetkili memurunun rehberliğinde etkin korunma ve Entegre Zararlı Yönetimi (IPM) önlemleri alınarak Çin'de karantina konusu zararlı oluşumu önlenecek veya azaltılacak ve belirlenen üretim alanlarının bitki sağlığı statüsü korunacaktır. GACC gereksinimleri talebine göre TOB, zararlı ve hastalık önleme ve IPM önlemlerini sağlayacak, özellikle Çin'de karantina konusu zararlılarla ilgili IPM önlemleri hakkındaki materyalleri GACC'a verecektir.

Kiraz bahçelerine Çin'e ihraç edilecek kirazlar dışında hiçbir bitki yetiştirilmeyecektir.

Uluslararası bitki sağlığı önlemleri standardı ISPM 26'ya göre, TOB'un resmi veya yetkili memuru Akdeniz Meyve Sineğini takip edecektir. Bu takip sistemi, Akdeniz ve Ege bölgesinin kıyı kesimleri ve hasat sonrası işlem alanları hariç tüm kiraz üretim alanlarına tuzakların yerleştirilmesini içerir. Bir kilometrekareye en az bir tuzak yerleştirilecektir. Takip dönemi boyunca ayda en az bir kez feromon değiştirilecek ve tuzak sonuçları yazın ayda dört kez, ilkbahar ve sonbaharda ayda iki kez ve kışın ayda bir kez kontrol edilecektir.

TOB GACC'a her yıl meyve sineği takip raporu verecektir. Akdeniz meyve sineği veya karantina gerektiren başka bir meyve sineği tespit edilmesi durumunda TOB bunu derhal GACC'a haber verecek ve GACC ZAA statüsünü askıya alacaktır. TOB, etkin önlemler olarak ISPM 26 koşullarına uygun takip gerçekleştirecek ve her iki tarafın uzmanları ZAA statüsünün yeniden kazandırılıp kazandırılmamasına karar vereceklerdir.

Çin'e kiraz ihracatı denizyolu veya havayolu ile gerçekleştirilecektir. Akdeniz meyve sineği bulaşmış alanlarda üretilen kirazlara soğuk uygulama veya fumigasyon işlemi uygulanmalıdır. Kirazların deniz yoluyla taşınmasında soğuk uygulama işlemi, yükleme öncesinde veya taşıma sırasında yapılabilir. Kirazların hava yoluyla taşınmasında ise soğuk uygulama veya fumigasyon işlemi, yüklemeye önce yapılmalıdır. Soğuk uygulama işlemi sevkiyattan önce ya da nakliye esnasında gerçekleştirilebilir. Soğuk uygulama işlemi ardışık 16 gün boyunca 1 °C veya altında gerçekleştirilecektir ve spesifik prosedürler Çin'in soğutma işlemi prosedürlerine uygun olmalıdır (Bakınız Ek-2).

Fumigasyon için teknik şartlar aşağıdaki gibidir:

Chemical name	Dosage(g/m ³)	Temperature (°C)	Duration	Minimum gas concentration after gas injection		Pressure
				After 30 min	After 3 hr.	
Methyl bromide	145	20~22	3 hrs.	131	106	Normal atmosphere

MADDE 4

İşleme, Paketleme ve Nakliye

Kirazlar, TOB'un karantina memuru veya yetkili memuru gözetiminde işlenecek, paketlenecek, depolanacak ve nakledilecektir.

Paketleme öncesinde kirazlar seçilecek, tasnif edilecek ve arındırılarak Çin'e ihraç edilecek kirazlarda böcek veya akar, çürük meyve, dal, yaprak, kök ve toprak bulunmaması sağlanacaktır.

Çin'e ihraç edilecek kirazların ambalajlama hattı sadece onlar için kullanılacak ve zararlı bulaşmasını önlemek için onlara ayrılmış hatta başka meyveler paketlenmeyecektir.

Kiraz ambalaj malzemeleri temiz ve kullanılmamış olmalı ayrıca ilgili Çin bitki sağlığı gereksinimlerini karşılamalıdır.

Paketlenen kirazlar ayrı bir yerde muhafaza edilerek zararlı bulaşması önlenecektir. Kiraz kolilerine İngilizce olarak ürünün türü, menşei (bölge) yeri ve kiraz bahçesinin, paketleme yerinin ve üreticinin ismi veya kayıt numarası yazılacaktır (Bakınız Ek-3). Her palet ISPM 15 Uluslararası Bitki Sağlığı Önlemleri Standartlarını taşıyacak ve İngilizce olarak "Çin Halk Cumhuriyetine İhraç" yazılacaktır.

MADDE 5

Bitki Sağlık Sertifikasının Düzenlenmesi

Protokolün uygulanmasından iki yıl önce TOB yetkilisi Çin'e ihraç edilecek kirazların ihracat muayenesi ve karantinasını gerçekleştirecektir. Numune oranı % 2 ve en az 1200 adet meyve olacak ve şüpheli koliler kesilerek açılacaktır. Karantina sorunu bulunmadığı takdirde numune oranı % 1 ve en az 600 adet meyveye indirilebilir.

Muayene ve karantina tamamlandıktan sonra TOB personeli bitki sağlığı yeterli her kiraz partisi için Bitki Sağlık Sertifikası düzenleyerek ‘‘Bu kiraz partisi Çin’e ihraç edilecek Türk kirazlarıyla ilgili Őartları sağlamaktadır ve Çin’de karantina konusu zararlı içermemektedir’’ bildirisi ekleyecektir.

Bitki Sağlık Sertifikası, kirazlar soğuk uygulamaya tabi tutulduysa, soğuk uygulama sıcaklığını ve uygulama süresini belirtmelidir. Bitki Sağlık Sertifikası, kirazlar fumigasyona tabi tutulduysa, fumigasyon dozu, fumigasyon sıcaklığı ve fumigasyon süresini belirtmelidir. Bitki Sağlık Sertifikası ek beyanı, uygulama Őirketinin kayıt kodunu içermelidir.

TOB ticari işlem gerçekleŐmeden önce Bitki Sağlık Sertifikasının örneğini onay ve kayıt için GACC’a gönderecektir.

MADDE 6

Giriş Karantinası

Çin’e ihraç edilecek kirazlar giriş noktasına vardığında Çin Gümrükleri ilgili belge ve etiketleri inceleyecek ve uygun muayene ve karantinayı gerçekleŐtireceklerdir.

Kirazların belirlenmemiŐ bahçe veya paketleme tesislerinden geldiği anlaŐıldıđı takdirde ilgili kiraz partisinin Çin’e giriŐine izin verilmeyecektir.

Çin’de karantina konusu zararlı tespit edilmesi halinde ilgili parti dezenfekte edilecek veya iade edilecek veya imha edilecektir. Akdeniz Meyve Sineği tespit edildiği takdirde GACC TOB’a Çin’e kiraz ihracatını durdurmasını bildirecektir. Diğer karantina konusu zararlıların (Bakınız Ek-1) tespit edilmesi halinde GACC TOB’a o sezon ilgili bahçe ve/veya ambalajlama alanlarından Çin’e kiraz ihracatını durdurmasını bildirecektir.

Herhangi bir diğer karantina konusu zararlı tespit edilmesi durumunda ilgili kiraz partisi, *Çin Halk Cumhuriyeti Giriş ve ıkıŐ Hayvan ve Bitki Karantinası Kanunu* ve uygulama Yönetmeliklerine göre karantinaya alınacaktır.

Eğer sevkiyat soğuk işlem görmüŐ ve bu geçersiz soğuk uygulama olarak tespit edilmiŐse, bu sevkiyat, giriş noktasında işlem görecek (aynı konteynır içinde işlem görmeli), iade edilecek veya imha edilecektir.

MADDE 7

Ziyaret

Proje başlamadan önce GACC TOB'un yardımıyla Türkiye'ye iki karantina yetkilisi gönderecektir. Bu yetkililer meyve sineği takip sistemini kontrol edecek ve Çin'e ihraç edilecek kirazların yetiştirildiği üretim alanları, bahçe, paketlenme tesislerinin, soğuk uygulama ve fumigasyon uygulama tesislerinin bitki sağlığı şartlarını karşılayıp karşılamadığını kontrol ederek muayene sonuçlarına göre üretim alanı, bahçe, paketlenme tesislerinin, soğuk uygulama ve fumigasyon uygulama tesislerinin listesini belirleyeceklerdir.

Proje başladıktan sonra gerekirse GACC TOB'la görüşerek diğer muayeneleri yapmak üzere karantina yetkililerini gönderecektir. Yol, konaklama ve yaşamsal giderler dahil ziyaret masrafları Türk tarafınca karşılanacaktır.

MADDE 8

Gözden Geçirme ve İnceleme

Ticari süreçte GACC Türk kirazlarında epidemik durum oluşum dinamiği ve önlemeye uygun ileri risk değerlendirmesi gerçekleştirecek ve TOB'la görüşerek gerektiği zaman karantina zararlıları ve ilgili karantina önlemlerini ayarlayacaktır.

Risk yönetim önlemleri ve işletme koşullarının etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için GACC ve TOB bu protokolün ilgili prosedür ve Yönetmeliklere göre yürütülmesini gözden geçirerek değerlendireceklerdir.

Protokol imzalandığı tarihte yürürlüğe girecek ve üç yıl geçerli olacaktır. Taraflar sona erme tarihinden önce iki ay içinde yazılı olarak değiştirmek veya sona erdirmek istemezlerse otomatik olarak bir yıl uzatılacaktır.

Bu protokol'de tarihinde iki orijinal nüsha olarak Türkçe, Çince ve İngilizce dillerinde hazırlanmıştır. Her bir metin eşit olarak yasal geçerliliğe sahiptir. Bu protokolün yorumlanmasında herhangi bir farklılık olması durumunda İngilizce metin geçerli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti
Tarım ve Orman Bakanlığı
Adına

Çin Halk Cumhuriyeti Gümrükler Genel
İdaresi
Adına

EK-1

Çin'de Karantina Konusu Zararlılar Listesi

1. *Ceratitis capitata*
2. *Rhagoletis cerasi*
3. *Archips rosanus*
4. *Hedya nubiferana*
5. *Lobesia botrana*
6. *Epidiaspis leperii*
7. *Mercetaspis halli*
8. *Lepidosaphes ulmi*
9. *Eulecanium tiliae*
10. *Myzus cerasi*
11. *Ptirochloroides persicae*
12. *Erwinia amylovora*
13. *Pseudomonas syringae* pv. *morsprunorum*
14. *Phytoplasma mali*
15. *Phytoplasma prunorum/candidatus phytoplasma prunorum*
16. *Spiroplasma citri*
17. *Plum pox virus*

EK-2

Çin' ihraç edilecek Türk kirazlarına nakliye esnasında uygulanacak soğuk uygulama işlemine dair işletme prosedürleri

1. Konteynır tipi

Konteynırlar kendiliğinden (paketli) soğutuculu nakliye konteynırları olacak ve istenen sıcaklık değerine ulaşılması ve muhafaza edilmesini sağlayan soğutucu ekipmanla donatılmış olacaktır.

2. Kaydedici tipi

TOB uygun sıcaklık probu ve sıcaklık kaydedici kombinasyonu kullanılmasını sağlayacaktır.

2.1 Prob sıcaklığı -3.0°C ve $+3^{\circ}\text{C}$ aralığında ve hassasiyet $\pm 0.1^{\circ}\text{C}$ olacaktır.

2.2 Yeterli sayıda prob bulunacaktır.

2.3 Kaydedici, işlem prosedür verilerini kaydetme ve muhafaza etme yeteneğine sahip olacaktır.

2.4 Kaydedici tüm problemlerin sıcaklığını en azından saatte bir kaydedecek ve kayıt göstergesi istenen prob hassasiyetini karşılayacaktır.

2.5 Yazdırılan sıcaklık kayıtları, zamana karşılık gelecek ve her prob tarafından kaydedilen sıcaklık ve kaydedici numarası ve konteynır numarasını gösterecektir.

3. Prob kalibrasyonu

3.1 Kalibrasyon, TOB onaylı standart bir termometre ile kırılmış buz ve destile su karışımında gerçekleştirilecektir.

3.2 Ölçüm değeri $0^{\circ}\text{C} \pm 0.3^{\circ}\text{C}$ 'ı aşan problemlerin değiştirilmesi şarttır.

3.3 Her konteynır için TOB yetkilisinin imza ve mührünü taşıyan bir "Meyve Sıcaklık Probu Kalibrasyon Kaydı" çıkarılacak ve orijinali ürüne ait Bitki Sağlık Sertifikasına eklenecektir.

3.4 Meyveler Çin'deki giriş noktasına vardığında Gümrükler, sıcaklık probunu kalibre ederek kontrol edecektir.

4. Sıcaklık probunun yerleştirilmesi

4.1 Paketlenen meyveler TOB denetiminde nakliye konteynırlarına yüklenecek ve koliler gevşek bir şekilde istiflenerek hava akış boşluğu bırakılacaktır.

4.2 Her konteynıra en az 3 adet meyve sıcaklık probu ve 2 adet kabin boşluğu sıcaklık probu yerleştirilecektir ve bunların spesifik lokasyonları şöyle olacaktır:

(a) 1 no'lu prob konteynırdaki ilk ürün sırasının en tepedeki katmanı üzerine merkezi bir konuma yerleştirilecektir.

(b) 2 no'lu prob konteynır kapı merkezinden 1.5 m (40 ft'lik konteynır) veya 1 m (20 ft'lik konteynır) uzağa ve ürün yüksekliği orta noktasına yani konteynırın orta noktasına yerleştirilecektir.

(c) 3 no'lu prob sol tarafta, konteynırın kapısından 1.5 m uzağa ve ürün yüksekliği orta noktasına yerleştirilecektir.

(d) 2 adet kabin probu, konteynırdaki boşluğa ve çıkış noktasına yerleştirilecektir.

4.3 Tüm problemler TOB yetkili memurunun denetim ve rehberliğinde yerleştirilecektir.

4.4 Yüklemeden önce meyveler meyve eti sıcaklığı en fazla 4 °C olana kadar bir buzdolabında (ön soğutma) muhafaza edileceklerdir.

5. Konteynırın mühürlenmesi

5.1 İçlerine ürün yüklenen konteynırlar TOB yetkili karantina memuru tarafından kodlu bir mühürle mühürlenecektir.

5.2 Mühür sadece Çin'deki giriş noktasında Gümrükler bölge resmi görevlisi tarafından açılacaktır.

6. Sıcaklık kaydı ve onayı

6.1 Nakliye esnasında soğuk uygulama işlemi, kirazların yüklendiği konteynırların ihracatçı ülkenin limanından ayrılması ve Çin'deki ilk limana varması arasında kalan zaman dilimindeki soğuk uygulama işlemi anlamına gelir.

6.2 Kayıt herhangi bir zamanda başlatılabilir fakat işlem süresi hesaplamasının resmen başlatılabilmesi için tüm meyve sıcaklık problemlerinin istenen sıcaklığa ulaşmış olması gerekir.

6.3 Sıcaklık kayıtları giriş noktasında nakliye şirketi tarafından yazdırılarak Gümrükler'e teslim edilecektir.

6.4 Bazı deniz yolculuklarında soğuk uygulama işlemi gemi Çin'deki limana varmadan yolda tamamlanabilir. Bu durumda işlem kayıtları yolda yazdırılarak Gümrükler incelemesine sunulabilir. Ancak talep edilmesi halinde sıcaklık problemleri Gümrükler tarafından tekrar kalibre edilmeden işlem geçerli sayılmayacaktır. Bu nedenle soğuk uygulama işleminin Çin'e varmadan durdurulup durdurulmaması (nakliye esnasında sıcaklığın kademeli olarak artırılması gibi) firma kararına bağlıdır.

6.5 Gümrükler, prob kalibrasyon sonuçlarına göre işlem kayıtlarının ilgili işlem şartlarına uygun olup olmadığına ve işlemin geçerli olup olmadığına karar verecektir.

7. Bitki Sağlık Sertifikası

7.1 Bitki Sağlık Sertifikasında soğuk uygulama derecesi, uygulama süresi ve konteynır numarası, mühür numarası, soğuk uygulama şirketi kayıt numarası yer almalıdır.

7.2 Kirazlar Çin'e girerken Bitki Sağlık Sertifikası, soğuk uygulama işlemi raporu ve meyve sıcaklık probu kalibrasyon kayıtları Gümrükler'e verilecektir.

EK- 3

Paket etiketi

<p>Ürün Türü</p> <p>Menşei (üretim alanı)</p> <p>Bahçe ismi veya kayıt numarası</p> <p>Paketleme tesisi ismi veya kayıt numarası</p>
--